

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Therése Albertsson

2023-06-28

Remiss - Boverkets förslag till föreskrifter om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga i byggnader (Dnr KS2023/1037-2)

Sammanfattning

Boverket vill ha synpunkter på "Boverkets förslag till föreskrifter om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga i byggnader".

Boverket föreslår nya föreskrifter om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga i byggnader. Författningsförslaget preciserar utformningskraven i 8 kap. 1 § 3 plan- och bygglagen (2010:900) och 3 kap. 4 § plan- och byggförordningen (2011:338) på tillgänglighet och användbarhet samt de tekniska egenskapskraven i 8 kap. 4 § första stycket 8 PBL och 3 kap. 18 § PBF på tillgänglighet och användbarhet.

Förslaget till nya föreskrifter bygger på en ny regelmodell för Boverkets byggregler. Regelmodellen har arbetats fram inom ramen för ett regeringsuppdrag till Boverket att se över bygg- och konstruktionsreglerna. De nya föreskrifterna, som består av fyra kapitel, föreslås träda i kraft den 1 juli 2024. Samtidigt upphävs motsvarande regler om tillgänglighet och användbarhet i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, BBR.

Den nya författningen föreslås ha en övergångstid om ett år.

Synpunkter på förslagen föreskrift

Med borttagande av de allmänna råden blir föreskriften enklare att läsa och orientera sig i, men de öppnar också upp för en bredare tolkning och det kan därmed finnas en överhängande risk att tillgänglighetskraven förminskas och att det därmed blir mer otillgängligt i samhället. De nya föreskrifterna öppnar upp för en ökad flexibilitet, vilket med dagens BBR kan saknas. Det är dock viktigt att flexibiliteten inte gör avkall på tillgängligheten. Vi anser att Boverket inte tillräckligt belyst denna problematik i sitt förslag till föreskrifter.

Vidare anser vi att Boverket i sina kommentarer och konsekvensanalyser inte har belyst hur den nya författningen kan komma att påverka hanteringen av bostadsanpassningsbidrag (Lag 2018:222).

Det är positivt att de nya föreskrifterna delas upp i utformningskrav och tekniska egenskapskrav. Detta underlättar både vid projektering och vid kommunernas granskning av ärenden.

Olika bedömning beroende på kommun

Aktörer såsom t.ex. byggherrar, kontrollansvariga och projektledare som är involverade i projekt i flera olika kommuner upplever redan med dagens PBL-relaterade lagstiftning att det råder olika tolkning i vissa frågor beroende på kommun. Med ännu färre specificerade krav kommer troligtvis

den upplevelsen bli ännu starkare. Vi ser att det dels finns risk för att ännu mer spridd tolkning görs mellan kommuner, dels att byggherrar som får ett utförande godkänd i en kommun, kanske inte får samma lösning godkänd i annan kommun vilket försvårar för byggherresidan vid projektering av en byggnad. Det finns också risk för att aktörer verksamma i flera olika kommuner får redogöra och motivera för vald lösning gång på gång, vilket i förlängningen kan innebära merarbete.

Byggherresidan mer beroende av kommunens bedömning i utförandeskedet

Författningsförslaget kan innebära en större osäkerhet bland aktörer på byggherresidan vad kommunen i fråga kommer godkänna gällande utformnings- och tekniska egenskapskrav. I dagsläget kan man i många fall utläsa vad som kan accepteras enligt BBR. När aktörer inte längre kan konstatera detta på egen hand via BBR finns det risk att byggherresidan blir mer beroende av att stämma av detaljfrågor med kommunen vilket kan skapa merarbete för båda parter.

Svårare för kommunen att ge vägledning till allmänhet med ringa erfarenhet

Det kommer bli svårare för förstagångsbyggare med ringa erfarenhet. Till exempel om en tillbyggnad av bostadshus ska göras: Byggherren vill ha vägledning från kommunen kring vilka tekniska egenskapskrav som måste uppfyllas, kommunen har då kunnat hänvisa till allmänna rådet i BBR som alternativ lösning. Om inget allmänt råd finns så blir det svårare för kommunen att ge vägledning för vad som är en acceptabel lösning och svårare för byggherren att på egen hand välja ett alternativ som uppfyller kraven. Att kommunen inte kan ge tydliga besked om hur något ska utföras kommer kunna upplevas som en nackdel ur ett sökandeperspektiv.

Branschnormer måste vara tydliga, lättillgängliga och uppdaterade

Författningsförslaget tydliggör att byggherrar ska ges utrymme att föreslå andra lösningar än de som presenterats i BBR:s allmänna råd. Genom att förslaget inte pekar på någon särskild standard, ökar möjligheten för byggherrar att använda andra fackmässiga metoder och lösningar än de som förekommer i de standarder som har angivits i BBR. Det innebär att man vid projektering kan tillämpa vetenskapligt baserade metoder, lämpliga branschstandarder, branschregler eller andra accepterade metoder för att utföra arbetsmoment på ett sakkunnigt sätt. Detta ställer krav på att kommuner och personer som inte använder dessa branschstandarder dagligen ändå kan tolka dessa på rätt sätt. För att effekten ska vara god är en förutsättning att dessa standarder är tydliga, lättillgängliga och uppdaterade.

För bostadsutformning med tillgänglighet i bostäder finns idag en vedertagen standard SS 91 42 21. Så länge denna fortsätter att gälla och uppdateras kan kommunen som myndighet åberopa denna vid bedömningar av utformningskraven i den nya föreslagna föreskriften. Det saknas dock en från branschen tydlig norm kring vissa av de tekniska egenskapskraven.

Mindre åtgärder som utförs av privatpersoner

Av författningsförslaget framgår det att "Privatpersoner har samma ansvar som övriga byggherrar när det gäller att uppfylla byggreglerna. Privatpersoner saknar ofta professionell kompetens och många behöver anlita professionella projektörer när de behöver projektera. Boverket bedömer att förslaget får störst konsekvenser för de byggherrar som inte räknar med att projekteringen ska utföras fackmässigt eller inte själv kan avgöra när något är fackmässigt projekterat." Att kraven kan komma att höjas för den enskilde som ska vidta enklare åtgärder på sin fastighet ser vi som problematiskt. Vi vill se ett alternativ för den enskilde vid enklare åtgärder. Författningsförslaget bör inte innebära en försämrad möjlighet att projektera enklare åtgärder på egen hand utan konsulterad hjälp.

Synpunkter på formuleringar:

I 2 och 3 kapitlet finns bestämmelser om att kunna ordna tillgänglighet i efterhand. Detta innebär en god flexibilitet som förbättrar det praktiska genomförandet. Den tidigare formuleringen från BBR om att det ska vara med "enkla åtgärder" att ordna i efterhand är dock i de flesta paragrafer borttaget. Detta kan få negativa konsekvenser på tillgängligheten och även vid behandling av

bostadsanpassningsbidrag. För att säkerställa tillgänglighet anser vi att formuleringen med "enkla åtgärder" fortsatt ska gälla likt nuvarande BBR. Detta gäller paragraferna i 2 kap. 1, 10 §§ och 3 kap. 8, 9 §§.

I 2 kapitlet 4 § anges att ramper max får luta 1:12. I BBR:s allmänna råd finns med att ramper blir säkrare att använda om de lutar max 1:20. Många personer med nedsatt rörelseförmåga klarar inte av en lutning på 1:12. Om man tar bort rekommendationen i BBR:s allmänna råd finns stor risk att färre ramper kommer anpassas enligt max 1:20. Detta leder till att det överlag blir svårare för personer med nedsatt rörelseförmåga att ta sig fram till entréer och i kommunikationsutrymmen.

I 2 kapitlet 5 § finns formuleringen "I en byggnad som har fler än tio plan ska det finnas tillgång till mer än en personhiss." Enligt kommentaren förtydligas att det innebär att om det inte finns förbindelse mellan trapphusen i en byggnad så behöver ytterligare hiss finnas i varje trapphus. Vi anser att paragrafen inte tydliggjort detta tillräckligt. Paragrafen kan lätt tolkas att man endast ställer krav på att det i byggnaden ska finnas tillgång till mer än en personhiss, inte att det för en enskild person ska finnas tillgång till mer än en personhiss. Vi anser att Boverket behöver se över denna paragraf så att den blir tydligare.

I 2 kapitlet 8 § framgår krav på tillgänglighet på entréplanet för bostäder i flera plan. Vi anser att paragrafen öppnar upp för en mer praktisk tolkning, men också att tillgänglighetskraven förminskas för bostäder i flera plan. Boverket skriver själva att det är en lättnad, men vi saknar en konsekvensanalys av detta. Boverket berör heller inte förändringen att tillgängligheten endast föreslås lösas tillfälligt. Det kommer få stora konsekvenser på möjligheten att bo kvar i sin bostad vid mer än tillfälliga funktionsnedsättningar. Lagen om bostadsanpassning har till syfte att möjliggöra för personer med funktionsnedsättningar att kunna bo kvar i sin bostad. Det är svårare och dyrare, och inte alltid möjligt att förändra i efterhand än att ha med det redan från början. Förslaget innebär att större ansvar och kostnad läggs på kommunen, istället för på byggherren.

Fortsättning gällande 2 kapitlet 8 § och även 2 kapitlet 2 § om "Kommunikationsutrymmen som har nivåskillnader ska förutom trappa även ha ramp eller hiss." Lättnader har gjorts för bostäder i flera plan, men vi kan inte se några lättnader för bostäder i ett plan, men som utförs med nivåskillnader. Ibland kan det vara mer lämpligt att utföra en bostad med nivåskillnader med hänsyn till terrängförhållandena på tomten, men då ställs högre krav på bostaden än om den varit per definition i flera plan/våningar. I sådana bostäder bör utgångspunkten vara att det ska finnas ett entréplan som är tillgängligt och innehåller alla bostadsfunktioner, men att extra funktioner, så som extra sovrum som ofta finns på ett andra våningsplan, inte behöver vara tillgängliga. Boverket bör se över detta och kanske också införa en definition av vad ett "plan" är. En sådan ändring skulle också innebära en viss förminskning av tillgängligheten, men samtidigt också en flexibilitet och möjlighet till arkitektonisk innovation och anpassning till kuperade tomter. Detta skulle Boverket behöva ta ställning till.

I 4 kapitlet 7 § behöver Boverket se över uppbyggnaden av paragrafen, den är ostrukturerad med flera olika punkter och det är otydligt vilka som tillhör varandra. Omformuleringar eller omskrivningar samt upplägg behöver ses över för att göra den tydligare och lättare att läsa.

Förslag till beslut

Remissvar skickas till Boverket.

Mirsad Radoncic
Enhetschef

Therése Albertsson
Bygglöshandläggare

Julia Martinger Storme
Handläggare bostadsanpassningsbidrag

Marie Olsson
Byggnadsinspektör

Expedieras till: Boverket, remiss@boverket.se, ange diarienummer 3680/2021